

ISSN 2077-4214

Українська академія наук
Вищий державний навчальний заклад України
Українська медична стоматологічна академія

ВІСНИК
ПРОБЛЕМ БІОЛОГІЇ
І МЕДИЦИНИ

Випуск 4, том 2 (97)

ЗМІСТ

Е. А. Яновская

КЛИНИКО-ПАРАКЛИНИЧЕСКАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА СОСТОЯНИЯ
ПОДЖЕЛУДОЧНОЙ ЖЕЛЕЗЫ У ДЕТЕЙ С РЕАКТИВНЫМИ АРТРИТАМИ 133

МЕДИЧНА ОСВІТА

О. В. Ганчо

ПРОФІЛІЗАЦІЯ ВИКЛАДАННЯ МІКРОБІОЛОГІЇ, ВІРУСОЛОГІЇ ТА ІМУНОЛОГІЇ ДЛЯ
СТУДЕНТІВ СТОМАТОЛОГІЧНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ ВИЩИХ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ... 138

Г. А. Єрошенко

РОЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ, ЯК ВАЖЛИВОЇ СКЛАДОВОЇ
КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ 141

Ю. О. Іщайкіна

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ МЕДИЧНОЇ ТА БІОЛОГІЧНОЇ ФІЗИКИ СТУДЕНТІВ-
ІНОЗЕМЦІВ 143

О. Ю. Потоцкая, Л. А. Романенко

СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К РАБОТЕ С МИКРОПРЕПАРАТАМИ ПРИ ИЗУЧЕНИИ
КУРСА ГИСТОЛОГИИ В МЕДИЦИНСКИХ ВУЗАХ 146

МЕТОДИ І МЕТОДИКИ

С. В. Калініченко, Т. А. Рижкова, Т. І. Антушева, Н. І. Скляр, О. О. Коротких

МЕТОД ВИЗНАЧЕННЯ КАТАБОЛІЧНОЇ АКТИВНОСТІ МІКРООРГАНІЗМІВ
ЗА КІЛЬКІСТЮ ОКИСЛЕНОЇ ГЛЮКОЗИ 150

В. В. Кошарный, Д. С. Носивец

ОПЕРАТИВНЫЙ ДОСТУП К ЛОКТЕВОМУ СУСТАВУ ПРИ ЭНДОПРОТЕЗИРОВАНИИ 154

І. В. Ксьонз

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РАДІОХВИЛЬОВОГО СКАЛЬПЕЛЯ В ХІРУРГІЇ СЕЛЕЗІНКИ... 158

С. О. Ткаченко

МАТЕМАТИЧНИЙ МЕТОД ПОПЕРЕДНЬОЇ ДІАГНОСТИКИ ХЕЛІКОБАКТЕРНОГО
ІНФІКУВАННЯ ДІТЕЙ, ХВОРИХ НА ЕШЕРІХІОЗ..... 161

МІКРОБІОЛОГІЯ

Ю. О. Суха, О. І. Сідашенко, О. С. Воронкова, Т. М. Полішко, О. А. Сірокваша

БІОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ІЗОЛЯТА СТАФІЛОКОКА,
ЗДАТНОГО ДО УТВОРЕННЯ БЮПЛІВКИ 166

А. Я. Циганенко, О. Ю. Косілова, О. Г. Перетятко, В. В. Глоба, Н. К. Одражий

БІОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА АНТИБІОТИКОЧУТЛИВІСТЬ ESCHERICHIA COLI 170

МОРФОЛОГІЯ

О. П. Антонюк, Б. Г. Макар, В. Ю. Єршов, О. Ф. Марчук

АТРЕЗІЯ ПОРОЖНЬОЇ КИШКИ В НОВОНАРОДЖЕНИХ 174

ПРОФІЛІЗАЦІЯ ВИКЛАДАННЯ МІКРОБІОЛОГІЇ, ВІРУСОЛОГІЇ ТА ІМУНОЛОГІЇ ДЛЯ СТУДЕНТІВ СТОМАТОЛОГІЧНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ ВИЩИХ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія» (м. Полтава)

Програма навчальної дисципліни «Мікробіологія, вірусологія та імунологія» для вищих медичних закладів освіти України III-IV рівнів акредитації за спеціальністю «Стоматологія» була складена у 2010 р. співробітниками кафедри мікробіології, вірусології та імунології Національного медичного університету імені О. О. Богомольця та викладачами кафедри мікробіології, вірусології та імунології ВДНЗУ «УМСА» згідно з засадами кредитно-модульної системи [8]. У ВДНЗУ «УМСА» дисципліна викладається студентам 2 курсу стоматологічного факультету впродовж третього та четвертого семестрів та відповідно включає 2 модуля, до складу яких входять блоки змістових модулів.

Відповідно до чинного навчального плану перший модуль містить 90 навчальних годин, з них: 10 лекційних, 38 практичних занять, 2 підсумковий модульний контроль та 40 самостійна робота студентів. При порівнянні тем практичних занять першого модуля для студентів медичних №1 і №2 та стоматологічного факультетів ВДНЗУ «УМСА» відмінність незначна і складає лише близько 10 %. Але безпосередньо відноситься до профілізації викладання дисципліни стоматологічного фаху. Тема практичного заняття «Морфологія та структура мікроорганізмів, що входять у склад нормальної мікрофлори порожнини рота. Мікроскопічний метод дослідження в стоматології» входить до змістового модуля 1, завершує його та дозволяє викладачу оцінити рівень засвоєння студентами стоматологічного факультету знань про основні форми мікроорганізмів, методи виготовлення та фарбування препаратів, базові методи мікроскопії. Опанування навичками імерсійної мікроскопії майбутніми стоматологами та вміння впізнавати мікроорганізми, що входять у склад нормальної мікрофлори порожнини рота є фундаментальними для подальшого вивчення розділів спеціальної мікробіології.

Інші теми практичних занять для студентів медичних №1 і №2 та стоматологічного факультетів першого модуля майже співпадають, але приділяється особлива увага питанням, які пов'язані з імунітетом порожнини рота. Наприклад, при викладанні теми «Види імунітету. Фактори неспецифічного захисту організму та методи їх дослідження. Фактори неспецифічної резистентності порожнини рота» детально висвітлюються питання про бар'єрні та антимікробні

властивості слизової оболонки порожнини рота, лізоцим та інші ферменти слини, роль нормальної мікрофлори ротової порожнини у неспецифічному захисті. При опануванні практичними навичками із зазначеної теми, студенти традиційно визначають титр лізоциму слини. При опануванні теми «Імунний статус людини та методи його оцінки. Природні та набуті імунодефіцитні стани» надається значення вивченню імунопатологічного стану порожнини рота – алергічних та імунодефіцитних порушень

При вивченні теми «Методи виділення чистих культур анаеробних бактерій (1-5 етапи дослідження). Бактеріологічний метод дослідження в стоматології» приділяється увага особливостям забору матеріалу для бактеріологічного дослідження в стоматологічній практиці (при карієсі, стоматиті, періодонтиті та ін.) та принципам підбору живильних середовищ для культивування збудників стоматологічних захворювань, більшість яких є облигатними анаеробами. Керуючись принципом впровадження наукових нововведень в практику майбутніх лікарів-стоматологів та навчальний процес, викладачі знайомлять студентів на вказаному занятті з новітніми досягненнями науковців кафедри, відображеними у патенті «Спосіб виділення анаеробних мікроорганізмів ротової порожнини» [5].

Другий модуль містить 105 навчальних годин, з них: 10 лекційних, 48 практичних занять, 2 підсумковий модульний контроль та 45 самостійна робота студентів. При порівнянні тем практичних занять другого модуля для студентів медичних №1 і №2 та стоматологічного факультетів ВДНЗУ «УМСА» відмінність є суттєвою, складає більш 50 % та відноситься саме до профілізації викладання дисципліни для студентів стоматологічного факультету. Особливо це стосується тем практичних занять та лекцій, які належать до останнього змістового модулю «Мікробіологічні та імунологічні аспекти стоматологічної патології». Найбільш важлива інформація щодо мікробіологічних аспектів стоматології надається студентам на трьох останніх лекціях, до яких підготовлені мультимедійні презентації.

На лекції «Роль мікроорганізмів та стан імунітету за умов карієсу та пародонтиту» представлені сучасні матеріали про роль мікрофлори порожнини рота у розвитку карієсу, гінгівіту і пародонтиту. Поліетиологічність, а також аутоімунна складова визначають

необхідність індивідуального підходу до лікування хворих на пародонтит. Це можливо тільки за наявності глибоких знань лікаря стоматолога з мікробіології та імунології порожнини рота.

Лекція «Нормальна мікрофлора та імунітет порожнини рота» всебічно висвітлює для студентів стоматологічного факультету основні принципи мікробіологічного дослідження порожнини рота, розглядає роль оральної мікрофлори в організмі людини, основні постійні і тимчасові її представники та фактори специфічного та неспецифічного захисту порожнини рота. Мікрофлора порожнини рота – це складна і стійка до зовнішніх факторів система, яку не можна не враховувати як чинник позитивних впливів з одного боку і як джерело інфекційної патології з іншого. Лише той лікар, який розуміє закономірність формування і функціонування цієї системи, може ефективно корегувати процеси впливу мікрофлори на тканини зуба та пародонта.

На лекції «Роль мікроорганізмів у специфічних інфекційних ураженнях слизової оболонки порожнини рота та запальних процесах щелепно-лицьової ділянки» всебічно висвітлені зміни слизової оболонки порожнини рота за умов найбільш поширених бактеріальних, вірусних та грибкових інфекцій, основні принципи мікробіологічного дослідження порожнини рота. Важливо, щоб лікар стоматолог міг діагностувати ці захворювання або хоча б припустити можливість тієї чи іншої інфекційної патології за відповідними місцевими проявами. З одного боку, це підвищить ефективність лікування, з іншого – це шлях запобігання розповсюдження відповідних інфекційних агентів.

Питання, висвітлені на лекціях, які належать до змістового модулю «Мікробіологічні та імунологічні аспекти стоматологічної патології», детально вивчаються на 5 відповідних практичних заняттях. Але більша увага приділяється засвоєнню матеріалу студентами при опануванні практичних навичок. На занятті «Мікрофлора ротової порожнини» студенти вчать оцінювати загальний стан мікрофлори ротової порожнини на мазках, виготовлених з ротової порожнини і зубного нальоту та забарвлених за методами Грама і Бурі. Практичне заняття «Мікробіологічні та імунологічні аспекти етіології та патогенезу карієсу» дає можливість студентам провести облік активності лізоциму слини та порівняти показники функціональної активності нейтрофілів пацієнтів з різним рівнем каріозного процесу. На занятті «Мікробіологічні та імунологічні аспекти етіології та патогенезу уражень пародонту» студенти

мають можливість ознайомитися з основними пародонтопатогенними мікроорганізмами та факторами патогенності, що викликають патологічні процеси у тканинах пародонта. Викладачі знайомлять студентів на вказаному занятті з науковими досягненнями кафедри, що відображені у патенті «Спосіб оцінки ризику запальних захворювань пародонта» [7]. Практичне заняття «Мікробіологічні та імунологічні аспекти етіології та патогенезу інфекційних уражень слизової оболонки порожнини рота» дозволяє викладачу оцінити рівень засвоєння студентами знань про основні методи мікробіологічної діагностики інфекційних уражень слизової оболонки порожнини рота та вміння застосовувати їх в стоматологічній практиці. Студентам пропонується знайомство з новітніми досягненнями науковців кафедри – «Способом скринінгової оцінки колонізаційної резистентності слизової оболонки порожнини рота», який запатентований у 2010 р. [6]. На занятті «Методи стерилізації в стоматологічній практиці» проводиться демонстрація стерилізаційної техніки, студенти мають можливість ознайомитися з основними антисептичними та дезінфікуючими препаратами, якими будуть користуватися у майбутньому.

Специфіка викладання дисципліни для стоматологічного факультету відображена в навчально-методичній документації: в тезах лекцій і презентаційних матеріалах, у методичних розробках до практичних занять для студентів і викладачів. Кафедрою виданий «Збірник завдань з мікробіології, вірусології та імунології для підготовки до тестового іспиту “Крок 1” для студентів стоматологічного факультету», який дає можливість студентам краще підготуватися до складання ліцензійного іспиту “Крок 1” [2]. Викладачі кафедри щороку видають навчальний посібник «Мікробіологія, вірусологія та імунологія. Навчальний посібник до практичних занять для студентів стоматологічного факультету», який затверджений ЦМК МОЗ України [3]. Для поглибленого вивчення дисципліни видані навчальні посібники «Мікробіологія ротової порожнини» та «Oral cavity flora. Manual for dental faculty students of higher medical educational establishment of III-IV levels of accreditation» [1,4].

Таким чином, профілізація викладання мікробіології, вірусології та імунології на стоматологічному факультеті обумовлює цікавість майбутнього лікаря-стоматолога до дисципліни і підвищує успішність навчання.

Список літератури

1. Ганчо О. В. Мікрофлора порожнини рота. Навчальний посібник для студентів стоматологічного факультету вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / О. В. Ганчо. – Полтава: ПУЕТ, 2010. – 88 с.
2. Лобань Г. А. Збірник завдань з мікробіології, вірусології та імунології для підготовки до тестового іспиту “Крок 1” для студентів стоматологічного факультету / Г. А. Лобань, В. П. Полянська, В. І. Федорченко, І. М. Звягольська, О. В. Ганчо. – Полтава, 2008. – 111 с.
3. Лобань Г. А. Мікробіологія, вірусологія та імунологія. Навчальний посібник до практичних занять для студентів стоматологічного факультету / Г. А. Лобань, В. П. Полянська, І. М. Звягольська. – Полтава: ПДАА, 2012. – 186 с.
4. Лобань Г. А. Мікробіологія ротової порожнини / Г. А. Лобань, В. І. Федорченко. – Полтава, 2004. – 124 с.

5. Патент №62889 Україна, МПК С 12N 1/02 (2006. 01) Спосіб виділення анаеробних мікроорганізмів ротової порожнини / Г. А. Лобань, О. В. Ганчо, В. В. Череда Заявл. № u 201015697 від 11. 05. 2011, Опубл. 26. 09. 2011. – Бюл. № 18.
6. Патент №54041 Україна, МПК (2009) А61В 5/00. Спосіб оцінки ризику запальних захворювань пародонта / В. В. Череда, Т. О. Петрушанко, Г. А. Лобань / Заявл. № u 201004872 від 23. 04. 2010.
7. Патент №51373 Україна, МПК (2009)G01N 33/48. Спосіб скринінгової оцінки колонізаційної резистентності слизової оболонки порожнини рота / Череда В. В., Петрушанко Т. О., Лобань Г. А. / Заявл. 11. 02. 2010; Опубл. 12. 07. 2010. – Бюл. № 13.
8. Ширококов В. П. Мікробіологія, вірусологія та імунологія. Програма навчальної дисципліни для студентів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації. Спеціальність "Стоматологія" / В. П. Ширококов, В. Г. Войцеховський, О. В. Салата [та ін.]. – Київ, 2010. – 51 с.

УДК 579. 61:378. 147

ПРОФІЛІЗАЦІЯ ВИКЛАДАННЯ МІКРОБІОЛОГІЇ, ВІРУСОЛОГІЇ ТА ІМУНОЛОГІЇ ДЛЯ СТУДЕНТІВ СТОМАТОЛОГІЧНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ ВИЩИХ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Ганчо О. В.

Резюме. Мікробіологія, вірусологія та імунологія є фундаментальною наукою у системі вищої медичної освіти. Профілізація матеріалу до стоматологічного фаху важлива для вивчення особливостей мікробіології та імунології порожнини рота в нормі та при патології. Розуміння ролі мікрофлори порожнини рота необхідно для повноцінної практичної діяльності лікаря стоматолога.

Ключові слова: мікробіологія, вірусологія та імунологія, профілізація, стоматологічний фах.

УДК 579. 61:378. 147

ПРОФИЛИЗАЦИЯ ПРЕПОДАВАНИЯ МИКРОБИОЛОГИИ, ВИРУСОЛОГИИ И ИММУНОЛОГИИ ДЛЯ СТУДЕНТОВ СТОМАТОЛОГИЧЕСКИХ ФАКУЛЬТЕТОВ ВЫСШИХ МЕДИЦИНСКИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ

Ганчо О. В.

Резюме. Микробиология, вирусология и иммунология является фундаментальной наукой в системе высшего медицинского образования. Профилизация материала к стоматологической специальности важна для изучения особенностей микробиологии и иммунологии полости рта в норме и при патологии. Понимание роли микрофлоры полости рта необходимо для полноценной практической деятельности врача стоматолога.

Ключевые слова: микробиология, вирусология и иммунология, профилизация, стоматологическая специальность.

UDC 579. 61:378. 147

Microbiology, Virology and Immunology Teaching of Stomatologic Faculties Students of the Higher Medical Educational Institutions

Gancho O. V.

Summary. Microbiology, Virology and Immunology is a fundamental science in higher medical education. Profiling the material to the dental profession is important to study the characteristics of oral cavity microbiology and immunology at normal and pathological conditions. Understanding the role of oral microflora is necessary for dentist practice.

Key words: Microbiology, Virology and Immunology, profiling, dental profession.

Стаття надійшла 29. 11. 2012 р.